

ISSN 2544-591X

MONITOR JAPOŃSKI

WRZESIEŃ 2019

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na aktywność tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

WRZESIEŃ 2019

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

1 września: kontrowersyjny poseł Murayama proponuje kolejną wojnę. Członek japońskiej Izby Reprezentantów, który kilka miesięcy temu sugerował rozwiązanie sporu terytorialnego z Rosją przy użyciu wojny ponownie przyciąga uwagę mediów. Zdaniem Murayamy Hodakiego, który po swoich wypowiedziach został wyrzucony z partii Isshin no Kai, jedynym sposobem na odzyskanie spornej wyspy Takeshima jest wypowiedzenie wojny Korei Południowej. Murayama nie ma zamiaru zrezygnować z mandatu posła.

4 września: kolejna wizyta Abe Shinzō w Rosji. Japoński premier odbył trzydniową wizytę w Rosji, gdzie wziął udział we Wschodnim Forum Ekonomicznym zorganizowanym we Władywostoku. Oprócz rozmów z prezydentem Putinem Abe Shinzō spotkał się z premierem Indii i prezydentem Mongolii. Jednym z celów forum gospodarczego ma być promocja inwestycji na Syberii. Rosyjski przywódca w jednym z wywiadów zaznaczył, że nie widzi nadziei na szybkie podpisanie traktatu pokojowego z Japonią z powodu obecności wojskowej Stanów Zjednoczonych. Premier Abe podkreślił, że w przeciwieństwie do sytuacji w Polsce, tarcza antyrakietowa zainstalowana w Japonii będzie znajdować się pod wyłączną kontrolą jego rządu a nie władz w Waszyngtonie.

6 września: Japonia odrzuca koreańską propozycję złagodzenia sporu. Japoński rząd odrzucił propozycję Korei Południowej, która zaproponowała przedłużenie paktu o wymianie informacji wywiadowczych w zamian za zniesienie ograniczeń handlowych. Japoński przedstawiciel stwierdził, że współpraca w zakresie bezpieczeństwa i rozmowy handlowe to dwa zupełnie różne obszary, których nie można traktować na tym samym poziomie.

UMOWA HANDLOWA JAPONII I USA

Najważniejszym wydarzeniem minionego miesiąca było podpisanie deklaracji poprzedzającej wejście w życie dwustronnej umowy handlowej pomiędzy Japonią a Stanami Zjednoczonymi. Należy również zwrócić uwagę na postępujący bojkot japońskich produktów w Korei Południowej, który wyraźnie odbił się na relacjach handlowych i ruchu turystycznym.

6 września: koreańskie miasta popierają bojkot japońskich firm. Grupy wspierające prezydenta Moon Jae-ina zorganizowały masowe protesty, wzywając do bojkotu japońskich produktów oraz do rezygnacji z podróży do tego kraju. Koreańskie linie lotnicze zapowiadają zmniejszenie liczby połączeń do Japonii. Zawieszono jedno z najbardziej popularnych połączeń pomiędzy miastem Pusan a lotniskiem Kansai oraz lot z Pusan do Sapporo. Władze metropolitalne Pusan i Seulu umieściły 284 japońskich przedsiębiorstw na liście „firm winnych zbrodni wojennych”. Lista została opracowana w roku 2012 przez biuro premiera Korei Południowej.

11 września: przetasowanie gabinetu Abe Shinzō. We wrześniu premier Abe dokonał zmian w japońskim rządzie, w celu odświeżenia wizerunku rządu i poprawy notowań wyborczych. W nowym gabinecie teki objęło trzynastu nowych ministrów. Jedną z ciekawszych nominacji jest mianowanie Koizumiego Shinjiro, syna byłego premiera Koizumiego Jun'ichiro, ministrem środowiska. Młody Koizumi Shinjiro to wschodząca gwiazda PLD, który cieszy się coraz większą popularnością i jest typowany na stanowisko przyszłego premiera. Najważniejsze funkcje w rządzie oraz urzędy partyjne pozostały bez zmian. Na swoich stanowiskach pozostali minister finansów Asō Tarō oraz Sekretarz Gabinetu Suga Yoshihide. Dotychczasowy Minister Spraw Zagranicznych Kōno Tarō, został szefem Ministerstwa Obrony. Na jego stanowisku zastąpił go Motegi Toshimitsu, który był odpowiedzialny za prowadzenie negocjacji handlowych ze Stanami Zjednoczonymi. Wygląda na to, że odświeżenie gabinetu przyniosło oczekiwane rezultaty. Sondaże opinii publicznej wskazują na wzrost poparcia dla rządu o ponad 5%.

12 września: Seul zaskarża japońskie ograniczenia eksportowe. Rząd Korei Południowej oficjalnie zaskarżył japońską decyzję o wprowadzeniu dodatkowych procedur eksportowych na forum Światowej Organizacji Handlu. Strona japońska tłumaczy swoje posunięcie zagrożeniami dla bezpieczeństwa narodowego, co jest zgodne z 21 artykułem GATT. Artykuł pozwala członkom WTO na wprowadzenie wyjątkowych środków handlowych w celu ochrony bezpieczeństwa.

17 września: działania Sił Samoobrony w przestrzeni kosmicznej. Premier Abe Shinzō poinformował, że oddziały Powietrznych Sił Samoobrony mogą w przyszłości otrzymać zdolności do monitorowania przestrzeni kosmicznej. Zespół ds. przestrzeni kosmicznej rozpocznie pracę w kwietniu 2020 roku. Zadania zespołu to monitorowanie zakłóceń radiowych, kosmicznych odpadów oraz aktywności obcych satelitów. Tym samym Japonia dołącza do wyścigu zapoczątkowanego przez Stany Zjednoczone, Rosję i Chiny. W sierpniu Ministerstwo Obrony wystąpiło z prośbą o przyznanie kolejnego rekordowego

budżetu w związku z koniecznością zwiększenia zdolności obronnych w obszarach cybernetyki oraz ochrony przestrzeni kosmicznej.

19 września: postępujące pogorszenie relacji pomiędzy Japonią a Koreą Północną. Ambasador Korei Północnej odpowiedzialny za prowadzenie rozmów z Japonią stwierdził, że stosunki między państwami zamiast zmierzać do normalizacji, stają się coraz trudniejsze. Stanowisko to może pokrzyżować plany premiera Abe Shinzō zmierzające do organizacji spotkania z Kim Dzong Unem. Delegacji japońskiej, która odwiedziła Pjongjang przewodził Kanemaru Shingo, posiadający doświadczenie w prowadzeniu rozmów z Pjongjangiem. W jej skład weszli przedstawiciele prefektury Yamanashi.

20 września: wspólny blok partii opozycyjnych. Edano Yukio stojący na czele Konstytucyjnej Partii Demokratycznej ogłosił powstanie koalicji trzech partii opozycyjnych. Dzięki nawiązaniu współpracy CDP z Demokratyczną Partią Obywatelską (DPP) oraz grupą posłów zajmującą się reformą systemu ubezpieczeń społecznych opozycja będzie w stanie wystawić wspólny blok liczący 117 posłów izby niższej oraz 61 członków izby wyższej. Utworzenie wspólnego bloku ma pomóc w negocjacjach z partią rządzącą podczas przyszłych sesji parlamentarnych.

25 września: premier Abe apeluje o zachowanie spokoju na Bliskim Wschodzie. Podczas przemówienia przed Zgromadzeniem Ogólnym ONZ premier Abe Shinzō apelował o zachowanie spokoju na Bliskim Wschodzie i poprosił władze Iranu o kierowanie się „mądrością wynikającą ze swojej bogatej historii”. Japoński premier nie wyraził zdania na temat tego, kto jest odpowiedzialny za ostatnie ataki na saudyjskie instalacje naftowe. Japoński przywódca spotkał się z prezydentem Iranu Hassanem Rouhanim. Podczas rozmowy premier Abe wyraził nadzieję, że Iran nadal będzie odgrywał konstruktywną rolę w stabilizacji sytuacji na Bliskim Wschodzie oraz wezwał do zapewnienia ochrony i swobody żeglugi w Zatoce Perskiej. Wielka Brytania, Francja i Niemcy dołączyły do Stanów Zjednoczonych, które oskarżają Iran o przeprowadzenie ostatnich ataków. Teheran zaprzecza oskarżeniom.

26 września: liderzy Japonii i Stanów Zjednoczonych podpisują deklarację handlową. Prezydent Donald Trump i premier Abe Shinzō podpisali deklarację poprzedzającą wejście w życie umowy o wolnym handlu. Umowa przewiduje obniżenie ceł na większość produktów rolnych pochodzących ze Stanów Zjednoczonych, lecz nie zawiera obniżenia ceł na japońskie samochody. Prezydent Stanów Zjednoczonych przedstawił dokument jako sukces dla krajowych rolników. Cła na wołowinę oraz pozostałe produkty rolne zostaną obniżone do poziomów porównywalnych z TPP.

27 września: Chiny większym zagrożeniem niż Korea Północna. W corocznym dokumencie zawierającym przegląd zagrożeń dla bezpieczeństwa Japonii na pierwszym miejscu znalazł się wzrost chińskiego potencjału militarnego, wyprzedzając tym samym zagrożenie balistyczne ze strony Korei Północnej. Jednocześnie Japonia poinformowała, że Korea Północna posiada najprawdopodobniej technologię pozwalającą na wyposażenie rakiet balistycznych w głowice nuklearne. Dokument podkreśla regularny wzrost chińskiego budżetu zbrojeniowego, który jest trzykrotnie wyższy od japońskiego. Dokument obniża również znaczenie Korei Południowej jako potencjalnego sojusznika wojskowego w związku z zakończeniem paktu o wymianie wywiadowczej.

27 września: rosnące koszty japońskiej tarczy antyrakietowej. Instalacja tarczy antyrakietowej "Egida" zakupionej od Stanów Zjednoczonych będzie wymagać przeprowadzenia dodatkowych testów skuteczności. Zdaniem producenta systemu Lockheed Martin dodatkowe testy, które odbędą się na Hawajach mają kosztować około 500 milionów USD. Testy obejmujące wystrzelenie pocisków mają sprawdzić skuteczność systemu radarowego zainstalowanego w Japonii. Japońskie Ministerstwo Obrony, które z roku na rok prosi o coraz większe dofinansowanie, twierdzi że nie wiedziało o konieczności przeprowadzenia dodatkowych testów w momencie wyboru oferty Lockheed Martin. Całkowity koszt dwóch systemów antyrakietowych jest wyceniany na 4,3 miliarda USD.

27 września: brak przełomu po spotkaniu z minister spraw zagranicznych Korei Południowej. Nowomianowany minister spraw zagranicznych Motegi Toshimitsu spotkał się po raz pierwszy z Kang Kyung-wha. Spotkanie, które trwało około 50 minut nie przyniosło nadziei na przełamanie impasu w relacjach dwustronnych. Obie strony bronią swoich stanowisk dotyczących relacji handlowych i problemów historycznych, co uniemożliwia osiągnięcie porozumienia.

28 września: konferencja EU-Asia Connectivity. Podczas konferencji zorganizowanej w Brukseli premier Japonii oraz szef Komisji Europejskiej podpisali porozumienie, mające na celu koordynację projektów infrastrukturalnych, transportowych oraz cyfrowych łączących Europę i Azję. Porozumienie jest częścią ogłoszonej przez UE strategii budowania połączeń pomiędzy Azją a Europą. Umowa z Japonią kładzie nacisk na promowanie projektów zrównoważonych finansowo, które nie prowadzą do nadmiernego zadłużania państw przyjmujących inwestycje, w odróżnieniu do chińskiej inicjatywy „Pasa i Szlaku”.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

2 września: wzrost eksportu polskiej żywności do Azji. Polscy eksporterzy żywności zanotowali wzrost sprzedaży do Chin o 76% a do Japonii o 73%. Największym zainteresowaniem cieszą się polskie produkty mleczne i drobiowe. W Korei Południowej i Chinach znacznie wzrosła sprzedaż polskiego piwa. Duży wzrost jest spowodowany głównie efektowi niskiej bazy, czyli niskiego wskaźnika eksportu w latach poprzednich. Całkowita wartość eksportu od stycznia do maja 2019 roku osiągnęła poziom 74,9 milionów Euro.

2 września: spotkanie ministrów spraw zagranicznych Węgier i Japonii. Minister spraw zagranicznych Słowacji Miroslav Lajčák odwiedził Tokio w ramach organizacji azjatyckiej konferencji Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE). MSZ obu krajów rozpoczyna przygotowania do setnej rocznicy nawiązania relacji dyplomatycznych pomiędzy Japonią a Słowacją roku 2020. W październiku do Słowacji uda się misja handlowa i inwestycyjna zorganizowana przez JETRO. Minister Lajčák przewodniczy organizowanej w Tokio konferencji OBWE, której celem ma być nawiązanie ściślejszej współpracy w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego. W Azji OBWE aktywnie współpracuje z Afganistanem, Australią, Japonią, Koreą Południową i Tajlandią.

13 września: Japonia i Chorwacja kontynuują rozmowy dotyczące utworzenia bezpośrednich lotów. Przedstawiciele obu państw przeprowadzili drugą turę rozmów, dotyczącą uruchomienia bezpośrednich lotów z Japonii do chorwackiej stolicy. Przed uruchomieniem połączeń konieczne jest podpisanie porozumienia dotyczącego usług lotniczych. Przedstawiciel japońskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych poinformował, że wstępne warunki do uruchomienia bezpośrednich lotów zostały spełnione. Do tej pory Japońskie Linie Lotnicze uruchomiły wakacyjne połączenia czarterowe do miasta Dubrovnik. JAL planuje uruchomienie większej ilości połączeń do regionu EŚW przy wykorzystaniu nowej spółki Zipair, oferującej tańsze loty.

21 września: wizyta księżniczki Kako na Węgrzech. Po zakończeniu wizyty w Austrii bratanica cesarza Naruhito spędziła trzy dni na Węgrzech w ramach obchodów 150. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych. Księżniczka Kako spotkała się między innymi z parą prezydencką. Podczas uroczystej kolacji księżniczka wyraziła nadzieje na dalszy rozwój relacji dwustronnych. Była to jej pierwsza oficjalna misja dyplomatyczna, po objęciu tronu przez nowego cesarza.

23 września: firma Denso otwiera nową fabrykę na Węgrzech. Japońska firma Denso, dostarczająca części samochodowe dokonała uroczystego otwarcia nowego centrum logistycznego w węgierskiej miejscowości Székesfehérvár. Nowa inwestycja o wartości ok. 55 milionów Euro została zrealizowana przy wsparciu węgierskiego rządu w wysokości 1,5 miliarda forintów. Denso jest trzecim co do

wielkości dostawcą części samochodowych na świecie oraz drugim największym inwestorem azjatyckim na Węgrzech. Firma zatrudnia w tym kraju ponad 4000 osób.

24 września: polsko-japoński program wymiany medycznej. W ambasadzie RP w Tokio zorganizowano konferencję prasową, dotyczącą uruchomienia nowego programu wymiany medycznej. W konferencji prasowej udział wzięli przedstawiciele Narodowego Centrum Badań Kardiologicznych oraz przedstawiciele Narodowego Instytutu Innowacji Biomedycznych, Żywienia i Zdrowia z Osaki. W ramach programu wymiany medycznej z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, zorganizowanego przez firmę International Medical Connect grupa japońskich profesorów uda się w podróż studyjną do Polski. Japońscy lekarze odwiedzą także oddział kardiochirurgii Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego, Centrum Beringa, Zakład Medycyny Regeneracyjnej – bank komórek macierzystych oraz Instytut Biologii Doświadczalnej im. Nenckiego PAN w Warszawie. Program jest kontynuacją wymiany zapoczątkowanej w lutym 2019 r. kiedy to przedstawiciele UWM odwiedzili ośrodki medyczne w Osace.

30 września: polski wiceminister energii w Tokio. Wiceminister Krzysztof Kubów reprezentował Polskę podczas drugiej edycji „Hydrogen Energy Ministerial Meeting” oraz „International Conference on Carbon Recycling”. Oba wydarzenia dotyczyły energetyki wodorowej oraz technologii czystego węgla. Wiceminister spotkał się również z przedstawicielami japońskiej administracji i biznesu oraz z wiceministrem Ministerstwa Przemysłu i Gospodarki (METI), Mahiharą Hidekim.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

5 września: Huawei oferuje ujawnienie kodu źródłowego Japonii. W związku z oskarżeniami o wykorzystanie produktów chińskiej firmy do celów szpiegowskich firma Huawei zaoferowała, że zaproponuje Japonii wgląd do swojego kodu źródłowego. Rząd Stanów Zjednoczonych poprosił swoich sojuszników o wyłączenie produktów firmy Huawei z zamówień publicznych. Chińska firma udostępniła swój kod Wielkiej Brytanii i Kanadzie.

6 września: Nissan rozważa opuszczenie Korei Południowej. Po ogłoszeniu bojkotu japońskich produktów kierownictwo grupy Nissan Motor Co. Rozważa opuszczenie Korei Południowej. Japońscy producenci samochodów zaobserwowali spadek sprzedaży o 57% od rozpoczęcia bojkotu. Drugim powodem decyzji jest poszukiwanie oszczędności w związku ze spadkiem przychodów firmy w wyniku skandalu z udziałem Carlosa Ghosna. Firma rozważa też wycofanie się

z projektu budowy fabryki Renault w mieście Pusan. Udział japońskich producentów samochodów w rynku koreańskim jest niewielki z uwagi na dominację firmy Hyundai.

14 września: kolejne przypadki świńskiej grypy w Japonii. W prefekturze Saitama wykryto kolejne ognisko świńskiej grypy. Jest to pierwszy przypadek zarażenia w regionie Kanto po wybuchu epidemii w centralnej prefekturze Gifu w sierpniu 2018 roku. Władze lokalne podjęły decyzję o likwidacji stada liczącego około 1000 sztuk. Dzikie zarażone świńską grypą, odpowiedzialne za przenoszenie choroby zostały wykryte w prefekturach Gifu, Aichi, Mie i Fukui. Japoński rząd planuje uruchomienie szczepień, w celu zahamowania rozprzestrzeniania się choroby. Jest to pierwsza epidemia świńskiej grypy w Japonii od roku 1992.

17 września: liczba koreańskich turystów odwiedzających Japonię spadła o połowę. Liczba turystów z Korei Południowej odwiedzających Japonię w sierpniu spadła o 48% w porównaniu z ubiegłym rokiem. Powodem dużego spadku jest bojkot japońskich produktów. Jest to duży problem dla japońskiej branży turystycznej, ponieważ turyści z Korei Południowej byli jedną z najliczniejszych grup odwiedzających Japonię w roku 2018. Liczba japończyków odwiedzających Koreę Południową w lipcu wzrosła o ponad 19% w porównaniu z rokiem 2018. Koreańskie linie lotnicze zapowiadają zmniejszenie liczby połączeń do Japonii.

19 września: byli członkowie rady nadzorczej TEPCO uniewinnieni. Trzech byłych członków rady nadzorczej TEPCO zostało uniewinnionych w procesie dotyczącym odpowiedzialności za katastrofę elektrowni Fukushima I w roku 2011. W uzasadnieniu sąd zwrócił uwagę, że operator elektrowni jądrowej nie jest w stanie przewidzieć każdego możliwego scenariusza związanego z uderzeniem tsunami. Prawnicy reprezentujący stronę pozywającą wyrazili głębokie rozczarowanie i zapowiedzieli złożenie apelacji. Wyrok spotkał się również z niezadowolaniem znacznej części mieszkańców Fukushima.

27 września: przygotowania do podniesienia podatku VAT. Japońskie firmy i konsumenci przygotowują się do długo odkładanej decyzji o podniesieniu stawki podatku VAT z 8 do 10%. Zmiana wejdzie w życie 1 października 2019 roku. Największe wyzwanie stoi przed sklepami i restauracjami, które będą otwarte w nocy z 30 września na 1 października. Decyzja o podniesieniu podatku budzi spore niezadowolenie japońskiego społeczeństwa. Dlatego też, rząd premiera Abe już kilkakrotnie odkładał podwyższenie stawki VAT.

KOMENTARZ

1. Najważniejszym wydarzeniem minionego miesiąca było podpisanie deklaracji poprzedzającej wejście w życie dwustronnej umowy handlowej pomiędzy Japonią a Stanami Zjednoczonymi. Umowa budzi wiele kontrowersji, ponieważ nie zawiera klauzuli zmniejszającej cła samochodowe. Bez wątplenia jednak umowa oddali groźbę nałożenia dodatkowych ceł na japońskie pojazdy eksportowane do Stanów Zjednoczonych. Umowa, która otwiera japoński rynek na część produktów rolnych pochodzących ze Stanów Zjednoczonych została zaprezentowana jako sukces administracji Donalda Trumpa. Wielu komentatorów wskazuje jednak, że tak nie jest, ponieważ wynegocjowane stawki celne, limity produktów rolnych oraz okresy przejściowe nie są korzystniejsze niż te zawarte w odrzuconym przez Donalda Trumpa porozumieniu TPP.
2. Należy również zwrócić uwagę na postępujący bojkot japońskich produktów w Korei Południowej, który wyraźnie odbił się na relacjach handlowych i ruchu turystycznym. Liczba koreańskich turystów odwiedzających Japonię spadła we wrześniu o połowę a koreańskie linie lotnicze rozważają zawieszenie części połączeń. Nie wygląda na to by Stany Zjednoczone były gotowe do zaangażowania w spór, zwłaszcza po decyzji Donalda Trumpa o odwołaniu Johna Boltona ze stanowiska doradcy ds. bezpieczeństwa narodowego. Przetrasowanie japońskiego gabinetu na początku września również nie zwiastuje zmiany stanowiska. Nowym ministrem spraw zagranicznych został Motegi Toshimitsu, który przewodził rozmowom handlowym ze Stanami Zjednoczonymi. Najwięcej kontrowersji w koreańskich mediach budzi decyzja o mianowaniu ustępującego szefa MSZ Kōno Tarō nowym ministrem obrony. To ciekawe, że minister Kōno, który przed objęciem funkcji szefa MSZ był politykiem działającym na rzecz poprawy relacji japońsko-koreańskich, sprzeciwiał się rządowym wizytom w świątyni Yasukuni i wspierał otwarcie Japonii dla migrantów obecnie jest traktowany przez władze w Seulu jako osoba, przyczyniająca się do zaognienia konfliktu.
3. Warto również zwrócić uwagę na podpisane w Brukseli porozumienie pomiędzy Japonią a UE dotyczące koordynacji projektów infrastrukturalnych, które może być odbierane jako alternatywa dla projektu "Pasa i Szlaku". Umowa z Japonią kładzie nacisk na promowanie projektów zrównoważonych finansowo, które nie prowadzą do nadmiernego zadłużania państw przyjmujących inwestycje, w odróżnieniu do propozycji chińskich. W tm zakresie jest więc zbieżna z zaprezentowanym kilka lat wcześniej japońskim projektem "Quality Infrastructure Initiative".

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

